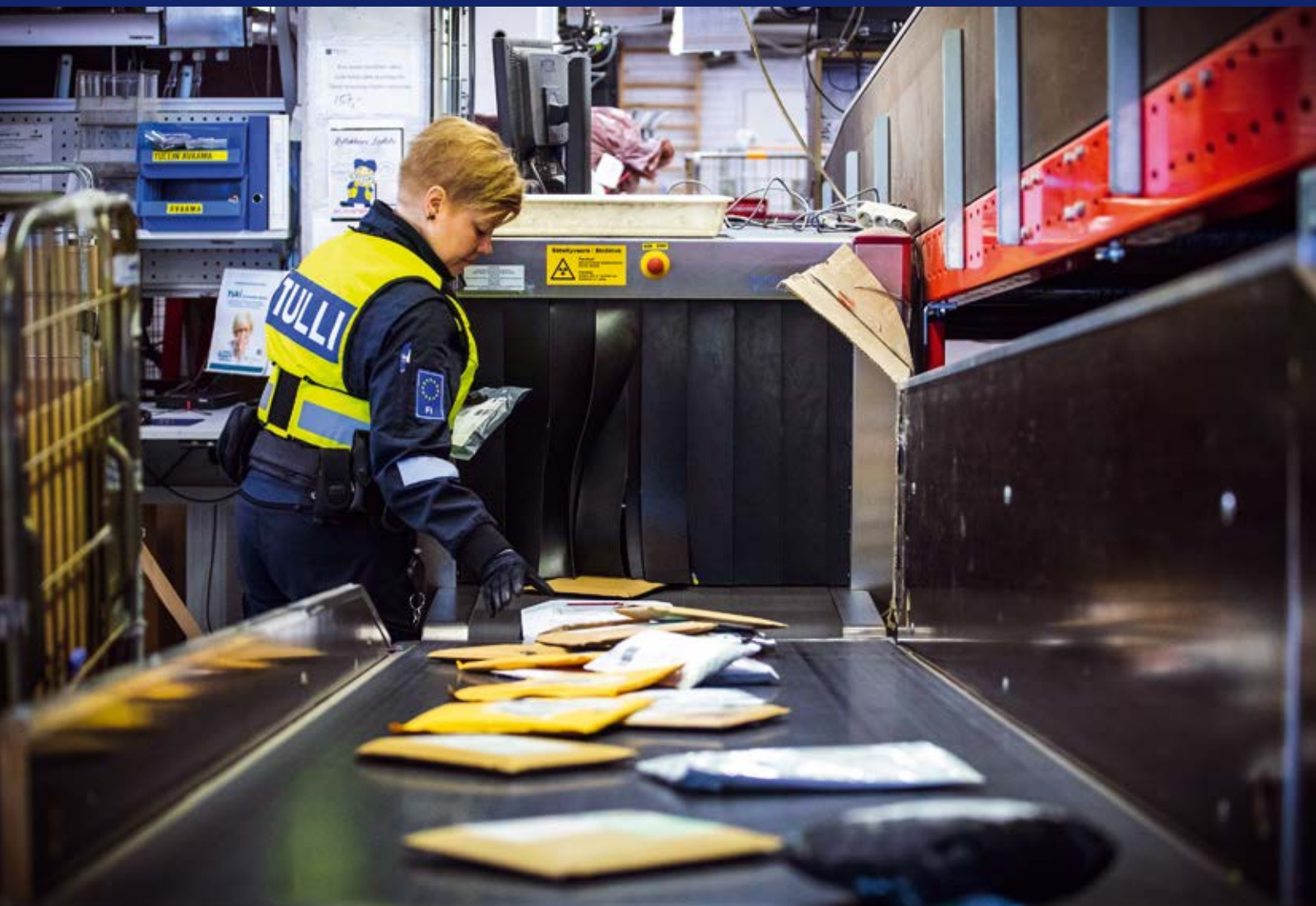

Tullin valvonnan vuosijulkaisu 2020

TULLI
TULL·CUSTOMS

Sisältö

3	Huh huh, mikä vuosi...
4	Rikostilanteesta
9	Alkoholi- ja virvoitusjuomien laiton maahantuonti
10	Yhteistyö elintarvikepetosten torjunnassa tiivistyy
12	Uudet harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntahankkeet
13	Törkeä veropetos muonitusmenettelyllä
14	Verkkoavusteinen huumausainekauppa
15	Huumausaineiden käyttö Suomessa on lisääntynyt
16	Miljoonaluokan huumausainebisnestä Silkkitie- ja Sipulimarket-verkkosivustoilla
18	Laaja kansainvälinen huumausaineiden salakuljetus
20	Kannabistuotteet työllistivät Tullilaboratoriota
21	CBD-öljyn salakuljetus ja myynti
22	Kauttakuljetuksen väärinkäyttö
24	Nikotiinivalmiste on yleistynyt nuuskan korvikkeena
25	Nuuskan salakuljetus – törkeä veropetos
26	Kaasuaseita postitse Euroopasta
27	Tullivalvonnan suuntaaminen pandemian aikana
29	Rikostilastot

Vastaava päätoimittaja
Rakshit Sami

Päätoimittaja
Hirvonen Esko

Toimitussihteeri
Piirainen Angelika

Kuvat
Yhteistyökumppanit
Tulli

Tilastot
Soini Saila

Kielenhuolto
Turkama Kati

Taitto
Suominen Eija

Julkaisija
Tullin valvontaosasto

ISSN 2242-3265

Toimitus

Enström Henrik
Gustafsson Jussi
Hirvonen Esko
Holopainen Ville-Pekka
Hulkkonen Jussi
Kallio Anna
Kangas Paula
Kaunisto Kimmo
Knaapi Sari
Kyber Marianne
Lanu Vesa

Lindbäck Sofia
Lukkarinen Pasi
Nieminen Ari
Onttonen Marko
Petrell Sarianna
Rakshit Sami
Ruottinen Timo
Vanhala Mikko
Viitaniemi Seppo
Virtanen Tero

Huh huh, mikä vuosi...

Nyt meillä kaikilla on takana vuosi, jonka tulemme varmasti muistamaan lopun elämäämme. Moni asia on kääntynyt 90 tai jopa 180 astetta toiseen suuntaan viime vuoden aikana. Iso osa asioista on kuitenkin pysynyt entisellään – ja jopa vahvistunut. Joka tapauksessa viime vuosi on puhaltanut toimintaympäristöömme sellaisia uusia tuulia, joita ei kaikkia voi sulloa pöytälaatikkoon piiloon. Koska korona? E! Ei covid-19 ole sellainen sateentekijä, johon reagointi olisi ainoa syy kaikelle muutostarpeelle ja ehkä jopa muutoshalulle. Mutta merkittävä katalysaattori pandemia on ja tulee olemaan lähitulevaisuudessakin.

Koronapandemiasta riippumatta Tulli teki valvontasektorilla jälleen vuonna 2020 vahvan tuloksen. Vaikka liiketoiminnan edellytykset Suomessa ja EU-alueella muuttuivat yhtäkkiä ja radikaalisti, liikennevirrat muuttivat logistisia reittejään ja matkustajaliikenteen määrä romahti, valvonnan tuloksellisuus ja vaikuttavuus eivät romahtaneet, vaan pysyivät aiemmalla korkealla tasolla. Pandemia ja siihen liittyvät toimintaympäristön muutokset rajoituksineen ja uusine viranomaisyhteistyömuotoineen toivat samalla esiin kokonaan uusia asioita ja ilmiöitä kuten koronakoirat ja nikotiiniannospussit. Vuotta 2020 leimaa myös onnistuminen internetin suurten laittomien kaupapaikkojen löytämisessä ja alasajoissa. Valvontatyön onnistuminen tällaisena erittäin poikkeuksellisena vuonnakin osoittaa meidän tullilaisten venymistä ja omistautumista työllemme sekä huimaa kykyä sopeutua muuttuviin olosuhteisiin. Kiitos siitä kuuluu teille kaikille!

Alkukevästä 2020 jouduimme kaikki sen eteen, että aiemmat toimintamallimme ja tapamme tehdä töitä arvioitiin uudelleen. Pandemiatilanteen pahentuessa piti nopeasti hahmottaa, miten pystymme hoitamaan lakisääteiset viranomais-

tehtävämme siten, että niin oma kuin asiakkaiden terveysturvallisuus pystytään kaikissa olosuhteissa varmistamaan mahdollisimman hyvin. Osalle vastaus kysymykseen oli suojautuminen asiakas-tilanteessa ja osalle virkatehtävien hoitaminen kotoa käsin, jos se vain oli mahdollista. Näkemykseni mukaan olemme Tullina pystyneet siihen erinomaisesti. Molemmista tapauksista ratkaisu on kuitenkin edellyttänyt meiltä kaikilta valtavaa venymistä ja sopeutumista, kun olemme joutuneet tekemään muutoksia aiempiin, varsin perinteisiin ratkaisumalleihimme ja toimintatapoihimme.

Suurin muutos on varmasti tapahtunut vuorovaikutuksessa: miten kollegojen ja asiakkaiden tapaamiseen liittyvä henkilökohtaisuuden ja luottamuksellisuuden tunne pystytään hoitamaan suojainten takaa tai videoneuvotteluviidakon kautta? Muutos on ollut nopea ja välttämätön – ja kaikki eivät ole sopeutuneet muutokseen samalla tavoin. Vasta kun ns. uusi normaali on saavutettu, pystymme hahmottamaan, mikä on se osa muutoksesta, joka pitää reivata takaisin aiempaan, ja mikä on se osa, jota pitää tulevaisuudessa jopa vahvistaa. Ainoa varma asia on, ettei entinen enää täysin entisenkaltaisena palaa, vaan osa muutoksesta on pysyvä.

Uskon vahvasti, että suomalaisella yhteiskunnalla, ja Tullilla osana sitä, on tällä vuosikymmenellä mahdollisuus – ja ehkä pakkokin – uudistua, jotta viranomaistoiminta pystyy aiempaa paremmin vastaamaan kansalaisten ja yritysten odotuksia. Mitä uudistuminen sitten voisi tarkoittaa? Vanhojen rakenteiden ja organisaatioiden uudelleen ajattelua? Viranomaisten tehtävien muuttumista siten, että joistain tehtävistä luovutaan kokonaan tai tulee kokonaan uusia tehtäviä? Puretaanko vanhoja vai rakennetaanko uusia siiloja (huom. siilon voi ajatella myös positiivisesti erityisosaamista vaativana organisaationa tai tehtävänä)? Hahmotetaanko jossain vaiheessa kokonaan uusia, mikä tehtävä kuuluu viranomaiselle ja minkä tehtävän voi suorittaa viranomaisen sijaan joku ihan muu taho?

Paljon kysymyksiä ja niin vähän vastauksia... Vetäen yhteen ajatukseni uskon, että tämän vuosikymmenen lopulla me tullilaiset elämme hyvin erinäköisessä ja eri lailla toimivassa Tullissa. Tehdään kaikkemme, että se on parempi Tulli!

Naistenpäivänä 2021,

Sami Rakshit
valvontaosaston johtaja

Rikostilanteesta

Suomi on osa jatkuvasti kehittyviä kansainvälisiä rikosmarkkinoita. Rikollisuus tukeutuu yhä voimallisemmin virtuaaliympäristöihin ja uusiin teknologioihin, jotka tarjoavat nopeita, anonyymejä ja valtionrajoista riippumattomia toimintamahdollisuuksia. Verkkorikostorjunnan rooli on Tullissa kasvanut. Nykyään useat tullirikollisuuden alat hyödyntävät salattua Tor-verkkoa, anonyymejä pikaviestimiä, virtuaalivaluuttoja ja uusia maksuliikenneinnovaatioita.

Tullin toimintaympäristöä haastavat verkko-kaupan kasvu ja sen toimijajoukon pirstaloituminen, brexit, arvonlisäveron kantorajan poistuminen sekä digitaalisen datan merkittävä lisääntyminen. Rikollisuus hyödyntää erilaisin tavoin laillisen liiketoiminnan rakenteita, esimerkiksi kompleksisia tullimenettelyjä ja laajoja logistiikkaketjuja. Rikoksissa käytetään nykyään yhä monimutkaisempia ja ammattimaisempia tekotapoja.

Koronapandemian muuttama toimintaympäristö

Vuoden 2020 alkupuolella alkanut koronapandemia on pakottanut sekä Tullin rikostorjunnan että tullirikolliset mukautumaan uusiin olosuhteisiin. Kansainvälinen järjestäytyneisyys rikollisuus on jälleen osoittanut laaja-alaista sopeutumiskykyä ja yhteistyötä. Rikolliset ovat kehittäneet toimintaansa ja alkaneet hyödyntää laittomassa kaupassa ja salakuljetuksessa uusia kansainvälisiä toimitusketjuja, logistisia ratkaisuja ja koronaviirukseen liittyviä tuotteita. Varallisuuden tavoittelussa on käytetty hyväksi yhteiskuntien kriisitilaa sekä kansalaisten pelkoa ja epävarmuutta.

Pandemiasta johtuvilla poikkeusoloilla ja etenkin rajaliikenteen rajoitustoimilla on ollut vaikutusta rikollisten toimintatapoihin ja rikosten määrään. Kun matkustajaliikenne keskeytyi, kiellettyjen aineiden ja rajoitusten alaisten tuotteiden salakuljetus henkilöliikenteessä tyrehtyi. Sen sijaan näiden laitton maahantuonti posti-, pika-rahti- ja rahtiliikenteessä on kasvanut. Postiliikenteessä on paljastunut isoja lähetyksiä huumausaineita ja runsaasti nuuskaa sekä uutena ilmiönä huomattavan paljon nikotiinivalmistetta. Myös kaupallisessa liikenteessä on salakuljetettu maahan huumausaineita, nuuskaa, savukkeita ja alkoholia.

Matkustaja- ja tavaraliikenteen muutosten takia Tullin valvonta on pandemian aikana keskittynyt kaupalliseen rahti- ja tavaraliikenteeseen.

Matkustajavalvonnan resursseja ja toimia on kohdennettu verkkokaupan toimitusten valvontaan sekä varasto- ja logistiikkakeskuksiin. Näin on saatu paljastettua uusia tapauksia, toimijoita ja reittejä.

Tullirikosten kokonaismäärä on jo ennen koronapandemiaa laskenut useamman vuoden ajan. Suunta jatkui samana myös vuonna 2020: Tullin tietoon tuli kaikkiaan 6 641 rikosasiaa, mikä on yli tuhat rikosta edellisvuotta vähemmän. Pienempää lukua selittää muun muassa se, että perusmuotoiset huumausainerikokset postiliikenteessä ovat vähentyneet, kun Tor-verkon kauppapaikkojen palvelimia on kaadettu. Lisäksi matkustajamäärien lasku on vähentänyt esimerkiksi veropetoksista aiheutuneiden rangaistusvaatimusten ja -määräysten lukumäärää.

Tullirikostorjunnan vaikuttavuus 57 miljoonaa euroa

Tullin rikostorjunnan vaikuttavuuden tulos vuonna 2020 oli korkea, 57 miljoonaa euroa, mikä kertoo toiminnan onnistuneesta kohdentamisesta. Summa pitää sisällään 26 miljoonaa euroa takaisin saatua rikoshyötyä, 12 miljoonaa euroa rikoksilla vältettyjä veroja sekä 19 miljoonan euron arvosta selvitettyissä jutuissa takavarikoimatta jäänyttä tavaraa.

Rikollisten aseellinen varustautuminen on yleistynyt Euroopassa, ja samaa on havaittu myös Suomessa. Tulli takavarikoi vuonna 2020 aseita yhteensä 534 kappaletta, mikä oli ylivoimaisesti suurin määrä viiteen vuoteen. Aseista 506 oli kaasuaaseita, joita takavarikoitiin tehostetun valvonnan myötä yli 300 kappaletta edellisvuotta enemmän. Lähes 100 luvanvaraista, helposti ampuma-aseeksi muunnettavaa kaasuaasetta ja ns. starttipistoolia takavarikoitiin matkustajatuonnista Virossa, Venäjältä ja Ruotsista sekä erityisesti Tšekistä tulevasta postiliikenteestä. Tämä johtuu siitä, että Tšekki aikoo panna täytäntöön EU:n asedirektiivin vasta vuonna 2022, kun se Suomessa ja valtaosassa muita Euroopan maita on pantu täytäntöön jo vuonna 2019. Kaasuaaseita on myyty Suomessa eteenpäin Tor-verkossa.

Huumausainerikosten määrä laskenut

Tullin näkökulmasta koronapandemian vaikutukset Suomen huumausainetilanteeseen ja -rikollisuuteen näyttävät jäävän ennakoitua

vähäisemmiksi. Toisin kuin muissa Pohjoismaissa, huumausaineita on ollut Suomen markkinoilla saatavilla paljon ja huumausaineiden käyttö on jopa lisääntynyt. Matkustusrajoitusten aikana huumeiden salakuljetuksessa on käytetty aiempaa enemmän posti-, kuriiri- ja rahtiliikennettä.

Vuonna 2020 Tulli paljasti edellisvuotta vähemmän huumausainerikoksia, yhteensä 1 442 kappaletta. Niistä 1 114 oli perusmuotoisia huumausainerikoksia, jotka paljastuivat pääosin postiliikenteessä. Määrä oli pienempi kuin edellisenä vuonna. Pienten huumausainelähetysten määrää ovat vähentäneet viranomaisten menestykselliset toimet pimeän verkon kauppapaikkoihin ja muutokset aineiden toimitustavoissa maahan. Tulli on yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa sulkenut viime vuosina suurien kauppapaikkojen Sipulikanavan, Silkkitie ja Sipulimarketin sivustot, takavarikoitunut niiden palvelimet sekä selvittänyt niiden kauppatahtumia sekä myyjien ja ostajien henkilöllisyyksiä. Tämä on horjuttanut luottamusta Tor-verkossa tapahtuvaan huumekauppaan ja sen anonymiteettiin.

Myös törkeiden huumausainerikosten määrä 272 oli edellisvuotta alhaisempi. Törkeän teko-
muodon raja ylittyi useissa amfetamiini-, marihuana-, Subutex- ja ekstaasitakavarikoissa. Ulko-

maalaisten tekijöiden osuus törkeissä huumausainerikoksissa on kasvanut lähes 60 prosenttiin.

Huumausaineita salakuljetetaan Suomeen pääosin Baltiasta ja läntisestä Euroopasta lento- ja laivaliikenteessä sekä Ruotsin kautta etenkin pohjoisen maarajan yli. Posti- ja pikakuriirilähettyksiä hyödynnetään varsinkin pimeän verkon huumausainekaupassa. Suomea käytetään myös huumausaineiden ja niiden valmistusaineiden kauttakulkumaana muun muassa Aasiasta muualle Eurooppaan.

Useita huumausaineita takavarikoitiin huomattavia määriä

Vaikka usean yksittäisen huumausaineen takavarikkomäärät kasvoivat vuonna 2020, takavarikoitujen huumausaineiden kokonaismäärä oli selkeästi edellisvuotta pienempi, 769 kiloa. Tämä selittyy suureksi osaksi sillä, että khatia takavarikoitiin 427 kiloa, mikä oli lähes 900 kiloa edellisvuotta vähemmän. Matkustusrajoitukset ovat luonnollisesti vähentäneet lentomatrustajien salakuljettamien huumausaineiden määrää.

Kannabis on yleisin Suomessa käytetty huume. Kannabistuotteista marihuana on selkeästi suosituinta tällä hetkellä. Vuonna 2020 Tulli takava-

rikoi marihuanaa ennätysmäärän kymmeneen vuoteen – 280,4 kiloa – kun taas hasista saatiin takavarikkoon vain 0,7 kiloa. Hasiksen määrän väheneminen johtuu siitä, että sitä ei enää tule lentomatrustajien mukana. Marihuanaa puolestaan tulee pikarahtilähetyksinä ja kaupallisen tavaraliikenteen mukana varsinkin Espanjasta. Kannabiksen kotikasvatus on vaivalloisuutensa ja riskialttiutensa vuoksi menettänyt suosiotaan.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen jättesitutkimusten mukaan amfetamiinia käytettiin vuonna 2020 koko maassa enemmän kuin koskaan. Metamfetamiinia jättesitutkimuksissa ilmeni hyvin vähän. Tullin takavarikoiman amfetamiinin ja metamfetamiinin yhteenlaskettu määrä oli huomattavasti edellisvuotta suurempi, 42,4 kiloa. Metamfetamiinin osuus oli 1,8 kiloa, ja se takavarikoitiin lähes kokonaan yhden kuriiritapauksen yhteydessä. Amfetamiinia tuli Suomeen eniten meritse Virosta ja Ruotsista. Ruotsista sitä salakuljetettiin myös pohjoisen maarajan yli. Törkeän tekemuodon ylittäviä määriä amfetamiinia on paljastettu myös postiliikenteestä. Aine on useimmiten ollut lähtöisin Hollannista tai Belgiasta.

Ekstaasia saatiin takavarikkoon kaksinkertainen määrä edellisvuoteen verrattuna, 79 450 tablettia. Kasvu selittyi osin yhdellä noin 40 000 tabletin tapauksella. Kokaiinia takavarikoitiin toiseksi suurin määrä viiteen vuoteen, 10 kiloa. Jättesitutkimukset osoittavat, että kokaiinia käytetään ennätysmääriä etenkin pääkaupunkiseudulla. Kokaiinia salakuljetetaan Suomeen muun muassa lentomatrustajien mukana ja rekoissa. Tulli takavarikoi heroiniä 40 grammaa, mikä on pääosin sama määrä kuin aiempina vuosina. LSD:n takavarikkomäärä oli viime vuosia alhaisempi, 1 700 käyttöyksikköä.

Huumelääkkeitä takavarikoitiin huomattavasti edellisvuotta enemmän, yhteensä 236 850 kappaletta. Buprenorfiinivalmiste Subutexin määrä kasvoi reilusti: sitä saatiin takavarikkoon 54 520 tablettia, mikä on lähes 40 000 tablettia edellisvuotta enemmän. Subutex on tällä hetkellä amfetamiinin ohella yleisin huumausaine suomalaisessa ongelmakäytössä, eikä sen suosiossa näy vähenemisen merkkejä. Suomeen suuntautuvassa salakuljetuksessa Ranska on edelleen Subutexin pääasiallinen alkuperä- ja lähtömaa, ja Ruotsi toimii välivarastona. Muita huumelääkkeitä, kuten alpratsolaameja ja klonatsepaameja, tuli maahan erityisesti postilähetyksinä ja jonkin verran myös matrustajaliikenteessä Virosta ja Ruotsista.

Uusia, vielä luokittelemattomia huumaavia aineita todettiin Tullilaboratoriossa viime vuosia vähemmän. GBL:ää, joka on kuluttajamarkkinoilla

kielletty psykotrooppinen aine, takavarikoitiin vuonna 2020 runsaasti etenkin Hollannista tulleista postilähetyksistä, yhteensä 287 litraa.

Runsaasti lääkerikoksia ja nikotiinivalmistetta

Tulli paljasti vuonna 2020 edellisvuotta enemmän dopingrikoksia, yhteensä 238 kappaletta. Törkeiksi rikoksiksi luokiteltavia tapauksia oli myös merkittävästi viime vuosia enemmän. Takavarikoitujen dopingaineiden määrä pieneni kuitenkin reilusti edellisvuodesta ja oli 34 680 tablettia tai ampullia. Dopingaineita tilaavat ja tuovat maahan sekä yksittäiset henkilöt että järjestäytyneet rikollisryhmät. Vuoden 2020 takavarikoista lähes 90 prosenttia tehtiin posti- ja kuriiriliikenteestä, valtaosa Helsinki-Vantaan lentoaseman ulkomaanpostissa. Suosituimmat aineet olivat dehydroepiandrosteroni eli DHEA, testosteroni ja anaboliset steroidit.

Suomea käytetään sen maantieteellisen aseman ja hyvien liikenneyhteyksien takia kauttakulumaana doping- ja lääkeaineiden salakuljetuksessa. Lähetyksiä siirrellään EU:n alueella eri maiden ja tullivarastojen välillä, kunnes erät häivytetään kauttakuljetuksesta. Aineet jäävät todennäköisesti levitykseen EU:n laittomille markkinoille.

Suomalaiset kuluttajat tilaavat varoituksista huolimatta edelleen lääkkeitä internetistä. Suurin osa yksittäisistä lääkerikoksista havaitaan posti- ja kuriiriliikenteessä. Vuonna 2020 Tulli takavarikoi muun muassa erektiolääkkeitä ja melatoniinia. Korona-aikana lääkkeiden myynti verkossa on lisääntynyt, samoin väärennösten osuus myytävistä tuotteista.

Sen jälkeen, kun matrustusrajoitukset astuivat voimaan, lääkelainsäädännön alaista nikotiinivalmistetta alettiin tilata perinteisen nuuskan korvikkeeksi etenkin Ruotsista. Ilmiön seurauksena lääkerikoksia kirjattiin vuonna 2020 yli kaksinkertainen määrä edellisvuosiin verrattuna, 1 471 kappaletta. Nikotiinivalmisteet muodostivat myös merkittävän osan takavarikoitujen lääkeaineiden kokonaismäärästä, joka oli 370 390 kappaletta. Nikotiinivalmiste on usein pienissä annospusseissa ja pakattu nuuskarasioita muistuttaviin pakkauksiin. Annospusseja takavarikoitiin kaikkiaan 242 460 kappaletta. Nikotiinivalmiste ei sisällä lainkaan varsinaista tupakkakasvia, vaan ainoastaan sidosaineeseen keinotekoisesti lisättyä nikotiinia. Sellaiset nikotiinivalmisteet, jotka sisältävät enintään 4 mg nikotiinia annospussia kohden, ovat itsehoitolääkkeitä. Sen sijaan yli 4 mg nikotiinia sisältävät tuotteet luokitellaan lääkkeiksi, joita ei saa tuoda Suomeen ilman lääkereseptiä.

Talousrikoksia laillisen liiketoiminnan suojsissa

Tullin tutkimissa talousrikoksissa on usein kyse toiminnasta, jossa hyväksikäytetään laillisen liiketoiminnan rakenteita, keksittyä kaupankäyntiä ja peiteyrityksiä. Rikokset toteutetaan esimerkiksi kierrättämällä tavaraa ja tullauspapereita, luomalla fiktiivisiä laskutusketjuja perusteettomien veronpalautusten saamiseksi tai hyödyntämällä moninaisia tullimenettelyjä. Harmaan talouden rikolliset liikkuvat ketterästi valtionrajojen yli ja ovat hyvin perillä kansallisesta ja kansainvälisestä lainsäädännöstä. Vuonna 2020 Tulli kirjasi yhteensä 110 uutta talousrikosilmoitusta, ja päätökseen saatiin 115 talousrikosasian tutkinta. Niin sanottujen alv-karusellipetosten tutkinnassa Tulli tekee tiivistä yhteistyötä muiden viranomaisien kanssa.

Tietoverkoissa ovat korona-aikana lisääntyneet kriisitilaaan liittyvät huijausviestit, haittaohjelmat ja petokset. Terveydenhuollon tuotteiden pimeästä kaupasta on muodostunut maailmanlaajuinen bisnes, johon kytkeytyvät myös järjestäytyneet rikollisryhmät. Verkkokaupoissa kaupattavat suojarusteet, sairaanhoitotuotteet, lääkkeet ja rokotteet ovat lisänneet tuoteväärennösten riskiä. Tulli on korona-aikana kiinnittänyt erityishuomiota lääkinnällisten tuotteiden ja suojarusteiden vientiin ja tuontiin, varsinkin tuoteväärennöksiin sekä tuotteiden vaatimustenmukaisuuteen.

Talousrikoksiksi laskettavien ympäristörikosten ja immateriaalirikosten määrät ovat pysyneet vähäisinä. Ympäristörikosten osalta koronapandemian aikana on kansainvälisesti keskusteltu muun muassa terveystuotteiden käsittelystä ja siihen liittyvästä laittomasta toiminnasta, Kiinan villieläinmarkkinoista, uhanalaisten kasvilajien käytöstä koronaviruksen lääkintäkeinona sekä matkustusrajoitusten vaikutuksesta eläinten salakuljetukseen. Luonnonsuojelurikoksia ja CITES-tapauksia kirjattiin Tullissa vuonna 2020 vain muutama. Tapauksia tulee ilmi pääosin posti- ja matkustajaliikenteessä, ja erityisesti nettiostoksista on löydetty laittomia tuotteita. Myös elintarvikepetoksia tulee Suomessa viranomaisien tietoon vuosittain vain vähän.

Nuuskaa takavarikkoon ennätysmäärä

Matkustajaliikenteen määrän romahtaminen vaikutti vahvasti korkeasti verotettujen tuotteiden salakuljetukseen ja laittomaan kauppaan, sillä savukkeita, nuuskaa ja alkoholijuomia on viime vuosina salakuljetettu pääasiassa henkilöliikenteessä. Vuonna 2020 Tulli kirjasi yhteensä 917 veropetosta. Vaikka tapausten määrä väheni edellisvuoteen verrattuna noin kolmanneksella, useat isot tapaukset nostivat tuotteiden takavarikko- ja

haltuunottomäärän huomattavaksi. Kehitykseen vaikuttivat sekä muutokset rikollisten toimintatavoissa että Tullin valvonnan onnistunut uudelleen suuntaaminen. Korona-aikana tapauksia on tullut aiempaa enemmän ilmi posti- ja pikarahtilähetyksissä sekä kaupallisessa tavaraliikenteessä.

Savukkeita takavarikoitiin ja otettiin haltuun rikosasioiden yhteydessä kaikkiaan 4,5 miljoonaa kappaletta, mikä on suurin määrä viiteen vuoteen. Määrä selittyy muutamalla isolla salakuljetustapauksella, joissa kaupallisista maantiekuljetuksista löydettiin yhteensä lähes 3,5 miljoonaa savuketta kätkeytyneenä lastin sekaan ja perävaunun rakenteisiin. Salakuljetettuja savukkeita paljastuu lähinnä Venäjältä saapuvista henkilöautoista ja rekoista.

Nuuskaa salakuljetetaan etenkin Ruotsista henkilö- ja pakettiautoilla sekä rahtiliikenteessä. Matkustusrajoitusten seurauksena nuuskaa tuli maahan varsinkin kaupallisessa liikenteessä sekä runsaasti posti- ja pikarahtiliikenteessä Ruotsista, Virosta ja Liettuasta. Vuonna 2020 sekä nuuskatapausten että haltuunotetun nuuskan määrä kasvoi reilusti edellisvuoteen verrattuna. Nuuskatapausia kirjattiin yli 280, ja nuuskaa takavarikoitiin ennätysmäärä, yhteensä 7 011 kiloa. Määrä on 15 gramman nuuskapurkkeina laskettuna noin 467 400 kappaletta. Salakuljetustoiminnassa on paljastettu erittäin ammattimaisia kansainvälisiä välitysketjuja.

Vuonna 2020 Tulli takavarikoi alkoholia yhteensä 11 740 litraa, mikä oli yli 10 000 litraa enemmän kuin edellisvuonna. Alkoholirikoksia kirjattiin 112. Matkustajaliikenteestä veroharkintaan siirrettiin 206 juomaerää, joissa oli yhteensä 103 510 litraa alkoholia. Kaupallisesta liikenteestä ohjattiin veroharkintaan 340 alkoholilähetystä, jotka sisälsivät yhteensä 968 730 litraa alkoholia. Tulli paljasti suuria yksittäisiä lasteja laivaliikenteestä. Alkoholien tuonti ja jälleenmyynti on siirtynyt yhä enemmän verkkoon. Suuria määriä alkoholijuomia tilataan verkon kautta esimerkiksi Keski-Euroopasta, ja juomia välitetään edelleen Suomessa.

Alkoholi- ja virvoitusjuomien laitton maahantuonti

Tullissa on suoritettu esitutkinta tapauksessa, jossa alkoholi- ja virvoitusjuomia tuotiin Saksasta Suomeen vuosina 2015–2019. Maahantuoduista alkoholi- ja virvoitusjuomista ei ollut maksettu valmisteveroa. Veroja on Verohallinnon laskelman mukaan vältetty yhteensä noin 440 000 euroa. Rikosnimikkeinä ovat törkeä veropetos, törkeä alkoholirikos, alkoholirikos, veropetos ja lievä veropetos. Esitutkinnassa rikoksesta epäiltyä on ollut yhteensä kuusi henkilöä.

Tapauksen tutkinta Tullissa alkoi, kun Helsingin poliisi alkoi oman esitutkintansa yhteydessä epäillä, että alkoholi- ja virvoitusjuomia tuotiin maahan kaupallisessa tarkoituksessa. Tämän perusteella rikosepäily siirrettiin tutkittavaksi Tullin talousrikostutkintaan. Tullin esitutkinnassa hankitun näytön perusteella epäillään, että yksi henkilö on tilannut suuria määriä alkoholi- ja virvoitusjuomia internetin välityksellä Saksasta Suomeen ja välittänyt niitä edelleen Suomessa. Lisäksi epäillään, että kaksi kuljetusyhtiön edustajaa on järjestänyt juomien maahantuontia yhdessä tämän henkilön kanssa sekä tilannut Saksasta alkoholijuomia hänen kauttaan. Myös

kolmen muun henkilön epäillään tilanneen alkoholi- ja virvoitusjuomia Saksasta Suomeen tämän saman henkilön kautta.

Esitutkinnan perusteella on syytä epäillä, että alkoholi- ja virvoitusjuomat oli kuljetettu Saksasta Suomeen kumipyöräliikenteessä niin sanottuina ylipurettuina rahtilähetystenä eikä rahtikuljetuksista ollut laadittu rahtikirjoja. Lisäksi on näyttöä siitä, että juomien rahtikuljetuksista syntyneet kulut maksettiin pääosin käteismaksuina eivätkä tilaaja ja kuljetusyhtiö laatineet niistä kuitteja.

Todistajina esitutkinnan aikana kuultiin yhteensä kolmeatoista henkilöä, joista viittä kuultiin oikeusapupyynnöiden perusteella Saksassa ja yhtä Virossa. Myös Suomen ja Saksan tulliviranomaiset tekivät yhteistyötä esitutkinnan aikana. Kahden rikoksesta epäillyn omaisuuteen on myös kohdistettu rikoshyödyn jäljittämiseen liittyviä turvaamistoimia. Rikosepäily käsitellään tammi-kuun tietojen mukaan Helsingin kärjäoikeudessa helmikuun 2021 aikana.

Yhteistyö elintarvikepetosten torjunnassa tiivistyy

Elintarvikkeisiin liittyvä rikollisuus on monitahoinen ja vaikeasti tutkittava kansainvälinen ilmiö. Euroopan unionin alueella pelkän maataloussektorin vuosittainen tuotto on satoja miljardeja euroja, mikä tekee elintarvikepetoksista osaltaan houkuttelevia. Lisäksi elintarvikepetoksista saadut rangaistukset ovat useimmiten suhteellisen lieviä, ja kiinnijäämisen riski on viime vuosiin asti ollut kohtalaisen pieni.

Euroopan unionin arvioiden mukaan elintarvikepetokset aiheuttavat EU:lle vuosittain noin 8–12 miljardin euron kustannukset. Elintarvikepetosten haitoista kärsivät lakia noudattavat kaupan toimijat, ja toiminta aiheuttaa suuria riskejä myös kansalaisten terveydelle ja turvallisuudelle.

Euroopan unionissa tehdyn analyysin perusteella tyypillisimpiä elintarvikepetosten kohteita ovat oliiviöljy, maito, hunaja, sahrami, appelsiinimehu, viini, vaniljauute ja jalokalat. Suomessa potentiaalisina kohteina nähdään myös marjat, luomutuotteet ja ravintolisät.

Rikoksia voi esiintyä missä tahansa vaiheessa elintarvikkeiden tuotantoketjua. Tämä vaikuttaa eri viranomaisten rooleihin ja mahdollisuuksiin torjua rikoksia. Elintarvikepetoksissa voi olla kyse esimerkiksi yhden ainesosan, kuten tietyn kalalajin, korvaamisesta toisella. Lisäksi voidaan salata huonolaatuisuutta tai käyttää virheellisiä alkuperä-, päivämäärä- tai luomumerkintöjä. Tuotteissa saattaa myös olla kiellettyjä ainesosia, tai ne voivat olla väärennettyjä tai laimennettuja. Käytännössä elintarvikepetoksia voidaan tarkastella usean rikosnimikkeen kautta, mikä aiheuttaa haasteita niiden tutkinnassa ja oikeuskäsittelyssä.

Koronapandemia on vaikuttanut elintarvikepetoksiin sekä Suomessa että muualla maailmassa. Sen on epäilty tarjonnan lisää mahdollisuuksia petoksiin erityisesti elintarvikkeiden verkkomyynnissä.

Nopeatempoiset markkinat vaativat ennakointia

Tullilla on merkittävä rooli, kun torjutaan elintarvikepetoksia kaupallisessa tuonnissa. Tulli valvoo näytteenottosuunnitelmansa mukaisesti maahantuotavien ei-eläinperäisten elintarvikkeiden sekä eräiden käyttö- ja kulutustavaroiden turvallisuutta

ja määräystenmukaisuutta. Lisäksi Tulli valvoo joitakin niin sanottuja yhdistelmäelintarvikkeita, jotka sisältävät kasvipöytäainekset lisäksi jalostettuja eläinperäisiä ainesosia. Tullin toimivalta perustuu elintarvikelakiin, kuluttajaturvallisuuksiin, kosmetiikkalakiin ja kemikaalilakiin. Valvontanäytteet tutkitaan Tullilaboratoriossa, ja toiminnan tuloksista raportoidaan säännöllisesti muun muassa Ruokavirastolle ja EU:n komissiolle. Tulli avustaa myös muita viranomaisia ja on ollut aktiivinen esimerkiksi kansainvälisissä Europolin ja Interpolin Opon-operaatioissa, joiden tavoitteena on paljastaa elintarvikeväärennöksiä.

Tulli ja Ruokavirasto käynnistävät kevään 2021 aikana hankkeen, joka on osa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmaa. Tavoitteena on kehittää organisaatioiden yhteistyötä maan rajat ylittävissä tavaraliikenteessä sekä tehostaa koordinaatiota elintarvikepetosten torjunnassa.

Elintarviketeollisuus on taloudellisesti merkittävä ja globaali ala, jossa tuotesykli ja kuluttajatrendit kehittyvät ja muuttuvat nopeastikin. Tämän takia elintarviketeollisuus on myös altis petoksille. Jotta valvonta saadaan kohdennettua oikein, on tärkeää seurata toimintaympäristöä jatkuvasti ja ennakoivasti. On kuitenkin otettava huomioon, että Suomen pienillä markkinoilla trendit voivat tulla esiin viiveellä. Elintarvikepetosten ennakoinnissa erittäin tärkeää on tiivis viranomaisyhteistyö. Tässä Suomella on hyvät lähtökohdat ja pitkät perinteet.

Uudet harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntahankkeet

Tulli on yhdessä muiden viranomaisten ja ministeriöiden kanssa ollut mukana valmistelemassa valtakunnallista harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaa ja toimenpideohjelmaa vuosille 2020–2023. Tulli osallistuu aktiivisesti myös hankkeisiin, joilla niitä toimeenpannaan.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategia ja toimenpideohjelma

Harmaata taloutta ja talousrikollisuutta on Suomessa torjuttu erilaisilla hankkeilla vuodesta 1996 lähtien. Uusi strategia ja toimenpideohjelma on hyväksytty kesäkuussa 2020 valtioneuvostossa, ja ne ovat jatkoa aiemmille torjuntaohjelmille. Uudella strategialla ja toimenpideohjelmalla toteutetaan nykyiseen hallitusohjelmaan kirjatut harmaan talouden vastaisia toimia.

Strategian tavoitteena on edistää yritysten välistä tervettä kilpailua ja reiluja työmarkkinoita sekä ennaltaehkäistä harmaata taloutta ja talousrikollisuutta. Lisäksi tavoitteena on turvata viranomaisten toimintaedellytykset ja kehittää viranomaisyhteistyötä harmaan talouden ja talousri-

kollisuuden torjunnassa. Strategiaa toteuttavassa toimenpideohjelmassa on yli 20 hanketta ja yli 50 konkreettista toimenpidettä, jotka ministeriöt, virastot ja sidosryhmät toteuttavat yhteistyönä.

Strategian toimeenpanosta ja päivittämisestä sekä toimenpideohjelman toteutumisen seurannasta vastaa työministeri Tuula Haataisen johtama harmaan talouden torjunnan ohjausryhmä. Strategiaa ja toimenpideohjelmaa voidaan tarvittaessa päivittää sen voimassaoloaikana. Ministeriöiden ja viranomaisten muodostama harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimeenpanoryhmä raportoi toimenpideohjelman etenemisestä ohjausryhmälle ja esittää sille tarvittaessa myös muutoksia strategiaan tai toimenpideohjelmaan.

Tullin yhteishankkeet Verohallinnon ja Ruokaviraston kanssa

Uudessa toimenpideohjelmassa Tullille keskeisiä ovat erityisesti kaksi hanketta. Niistä toisen tavoitteena on turvata se, että Tullin yritystarkastustoiminta ja Verohallinnon verotarkastustoiminta saavat tarvitsemansa tiedot digitalisoituvassa

toimintaympäristössä. Toisessa hankkeessa Tulli pyrkii yhteistyössä Ruokaviraston kanssa tehostamaan elintarvikepetosten torjuntaa.

Verohallinnon kanssa toteutettavassa hankkeessa pyritään sujuvoittamaan yritysten vero-tarkastamista. Nykylainsäädännön mukaan verovelvollisen velvollisuus esittää ja selvittää verotarkastuksessa tarvittavat tiedot on perustunut pitkälti asiakkaan vapaaehtoisuuteen. Tämä on osoittautunut ongelmalliseksi, sillä joissain tapauksissa tarkastuksen kohde on tarkoituksellisesti vaikeuttanut tarkastusta esimerkiksi kieltäytymällä luovuttamasta tarvittavia aineistoja. Hankkeessa pyritään parantamaan tarvittavia tiedonsaantioikeuksia sekä tarkastellaan sankti-

oita, joita esittämisvelvollisuuden laiminlyönnistä seuraa. Lisäksi kehitetään teknisiä keinoja, joilla Tulli ja Verohallinto voivat käsitellä tarkastusaineistoja sähköisessä muodossa.

Tullin ja Ruokaviraston yhteisen hankkeen tavoitteena on edistää elintarvikepetosten torjuntaa valtion rajat ylittävässä tavaraliikenteessä. Hankkeessa kuvataan prosessit, joilla Tullissa ja Ruokavirastossa paljastetaan ja selvitetään elintarvikepetoksia. Tarkoituksena on tehostaa ja kehittää yhteistyötä ja koordinointia Ruokaviraston kanssa. Sitä varten laaditaan yhteistyömallit, jotka vakiinnutetaan osaksi molempien viranomaisten toimintaa.

Törkeä veropetos muonitusmenettelyllä

Tulli tutki vuodesta 2013 alkaen poikkeuksellista tapausta, jossa törkeästä veropetoksesta epäiltiin säännöllisessä ulkomaan liikenteessä olevan aluksen kapteenia. Kapteeni hankki vuosina 2013 ja 2014 Saksasta yli miljoona verotonta savuketta ja noin 1 200 litraa verotonta väkevää alkoholia käyttäen hyväksi muonitusmenettelyä.

Tutkiessaan tapausta Tulli hankki kansainvälisen oikeusavun kautta tietoja saksalaisilta muonittajilta. Alkoholin ja savukkeiden laadun ja määrän lisäksi selvisi, että aluksen kapteeni tilasi tuotteet saksalaisilta muonitusliikkeiltä käyttäen hyväkseen kapteenin leimaa. Kapteeni maksoi saksalaisille tavarantoimittajille käteisellä, joten hänen ostoistaan ei toimitettu laskua varustamolle.

Alkoholia ja savukkeita aluksesta myyntiin

Esitutkinnassa ja käräjäoikeudessa kapteeni kertoi myyneensä osan alkoholijuomista ja savukkeista aluksen miehistölle ja luovuttaneensa loput Venäjän viranomaisille, kun alus kävi Venäjällä.

Aluksen kapteenin antamat Euroopan ilmoitustiedon mukaiset IMO/FAL 3 - ja IMO/FAL 4 -ilmoitukset aluksen varastossa ja miehistön hallussa olleista verottomista alkoholeista ja savukkeista eivät kuitenkaan täsmänneet kapteenin väittämiin. Myöskään muiden aluksella työskennelleiden kertomukset eivät tukeneet kapteenin

väittämiä siitä, että poikkeuksellisen paljon alkoholia ja savukkeita oli myyty aluksen henkilökunnalle tai luovutettu venäläisille viranomaisille.

Kapteenin hankkimat savukkeet ja alkoholit myytiin suureksi osaksi tuntemattomille henkilöille Suomessa. Kun alus saapui Saksasta, se ajettiin suomalaisen satamaan jo ennen aikataulun mukaista saapumisaikaa. Ennen kuin ahtaajat tulivat töihin, kapteeni ajoi aluksella olleen ajoneuvonsa maihin ja vei Saksasta hankitut hyödykkeet kulutukseen luovutettavaksi.

Eurooppalainen pidätysmääräys kapteenille

Rikoksesta annettiin tuomio Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa 13.3.2020. Asiaa tutkittiin ja käsiteltiin poikkeuksellisen pitkään. Tämä johtui muun muassa siitä, että rikoksesta epäilty kapteeni irtisanoutui varustamon palveluksesta ja poistui Suomesta, kun hän oli saanut kutsun varustamon pääkonttorille ja tiedon siitä, että häneen kohdistui esitutkintatoimenpiteitä. Kapteenia tavoiteltiin syytteen käsittelyyn eurooppalaisella pidätysmääräyksellä, jolla pyydettiin EU-valtioilta kapteenin pidättämistä ja toimittamista Suomeen.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus tuomitsi kapteenin kahdeksi vuodeksi vankeuteen ja maksamaan noin 230 000 euron vahingonkorvauksen vältetyistä veroista.

Verkkoavusteinen huumausainekauppa

Tulli on onnistunut sulkemaan ja takavarikoimaan vuosina 2017–2020 kaikki merkittävät suomalaiset sivustot, joiden kautta Suomeen on tilattu huumausaineita. Loppuvuonna 2020 Tulli sulki myös Sipulimarket-sivuston.

Huumausaineiden salakuljetus Suomeen postitse kasvoi 2010-luvun alussa. Tullin tutkinnassa jouduttiin miettimään uusia keinoja ilmiöön puuttumiseksi. Vuoden 2014 alusta aloitettiin verkkorikostutkinta, jonka tarkoituksena oli paljastaa pimeässä Tor-verkossa käytävää huumausainekauppaa. Lähes kaikki postitse maahan tulleet huumeet oli tilattu netin välityksellä.

Silkkitie

Huumausaineiden kauppaa varten alkoi 2010-luvulla syntyä myös suomalaisia verkkosivustoja. Vuonna 2013 perustettiin suomenkielinen Silkkitie-niminen sivusto, jonka rinnalle syntyi englanninkielinen sivusto Valhalla. Sivustolla käytiin huumausainekauppaa anonyymisti nimimerkkien avulla ja maksuvälineenä käytettiin bitcoin-virtuaalivaluuttaa. Kotimainen kauppa-alue perustettiin, koska Tulli valvoi tehokkaasti ulkomailta tilattavia tavaroita, mutta ei Suomen sisäistä postiliikennettä. Lisäksi ostajalla oli pienempi riski jäädä kiinni ja huumausaineet pystyi ostamaan suomen kielellä. Tullin tutkinta paljasti vuosina 2014–2019 kolmisenkymmentä Silkkitie-sivuston suurinta myyjää, joihin kuuluivat muun muassa ”Douppikauppa”, ”Ekstaasikauppa” ja ”Hamppukauppa”.

Maaliskuussa 2019 järjestettiin kansainvälinen operaatio, jonka seurauksena Tulli takavarikoi

Silkkitie-palvelimen Ranskassa. Palvelimelta saatujen tietojen perusteella Suomessa käynnistettiin poliisin kanssa yhteistutkinta, joka kohdistui Silkkitien ostajiin ja myyjiin. Operaation aikana on kirjattu yli 3 000 rikosilmoitusta seuraavilla rikosnimikkeillä:

- törkeitä huumausainerikoksia 130 kpl
- huumausainerikoksia 2 583 kpl
- törkeitä dopingrikoksia 69 kpl
- dopingrikoksia 195 kpl
- törkeitä ampuma-aserikoksia 1 kpl
- ampuma-aserikoksia 25 kpl
- salakuljetuksia 44 kpl
- lääkerikoksia 67 kpl

Sipulikanava ja Sipulimarket

Samanaikaisesti Silkkitie-sivuston kanssa Suomessa toimi myös Sipulikanava-kuvafoorumi, jossa huumausainekaupoista sovittiin Wickr-viestisovelluksen kautta ja varsinaiset huumekaupat tehtiin kasvotusten. Tulli ja KRP sulki Sipulikanavan 1.11.2017 ja ottivat kiinni sivuston ylläpitäjän. Marraskuussa 2020 sivuston ylläpitäjä tuomittiin Helsingin hovioikeudessa neljän vuoden vankeusrangaistukseen avunannosta 18 törkeään huumausainerikokseen ja 12 huumausainerikokseen. Tuomio ei ole lainvoimainen.

Silkkitie- ja Sipulikanava-sivustojen sulkemisen jälkeen Tor-verkkoon perustettiin uusi kauppa-alue nimeltään Sipulimarket. Tullin tutkinta takavarikoi myös Sipulimarketin palvelimen Puolassa kansainvälisen operaation seurauksena. Tämän jutun tutkinta on edelleen kesken.

Huumausaineiden käyttö Suomessa on lisääntynyt

Koronapandemian aikana huumausaineita on ollut paljon saatavilla Suomen markkinoilla ja huumausaineiden käyttö on lisääntynyt. Suomen tilanne on ollut poikkeuksellinen verrattuna muihin Pohjoismaihin, joissa huumausaineiden määrät ovat vähentyneet ja katuhinnat nousseet. Euroopassa huumekauppaa on yleisesti vaikeuttanut se, että huumausaineita ja niiden lähtöaineita on ollut vaikea saada muun muassa Kiinasta. Matkustusrajoitusten takia myös huumausaineiden salakuljetuksesta on tullut hankalampaa. Europolin mukaan useissa maissa on ollut pulaa aineista, aineiden pitoisuudet ovat olleet alhaisia ja hinnat ovat kohonneet. Rikolliset ovat kuitenkin mukautuneet tilanteeseen ja kehittäneet salakuljetukseen esimerkiksi uusia reittejä, kuljetusmuotoja ja tuotteita.

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) jättevesitutkimusten mukaan näyttää siltä, ettei ravintola-, kokoontumis- ja rajanylitysluokituksen rajoituksilla ole ollut suurta vaikutusta huumausaineiden käyttöön Suomessa. Ajallisesta ja alueellisesta vaihtelusta huolimatta huumeiden käyttö on korona-aikana jatkanut kasvua pidemmän ajan kehityssuunnan mukaisesti. Suomessa ongelmakäyttöä aiheuttavat tällä hetkellä erityisesti amfetamiini ja buprenorfiinivalmiste Subutex.

Amfetamiinin ja kokaiinin käyttö kasvanut

Amfetamiinilla on vankka asema koko Suomessa. THL:n syksyn 2020 jättevesitutkimukset osoittavat, että amfetamiinin määrät eri puolilla Suomea ovat nousseet korona-aikana ennätyslukemiin. Jättevesitutkimuksia on tehty vuodesta 2013 lähtien, ja niiden perusteella amfetamiinin määrä oli vuonna 2020 korkeampi kuin koskaan aiemmin. Myös kokaiinin määrät ovat etenkin pääkaupunkiseudulla olleet korkeat, mutta sen käytön kasvu on hieman tasaantunut muutaman viime vuoden aikana. Muista huumausaineista ekstaasia käytetään kaikkialla Suomessa, eikä sen määrissä ole tapahtunut suuria muutoksia. Sen sijaan metamfetamiinia käytetään tällä hetkellä hyvin vähän. Yleisin ongelmakäyttöä aiheuttava uusi huumausaine on alfa-PVP, jota on viime tutkimuksissa havaittu Suomessa ainoastaan pääkau-

punkiseudulla ja sen läheisyydessä. Uudempien aineiden käyttö vaihtelee alueellisesti ja ajallisesti enemmän kuin perinteisten huumausaineiden.

Huumeiden verkkokauppa muuttaa muotoaan

Kun koronapandemia keskeytti huumausaineiden salakuljetuksen henkilöliikenteessä, huumeita on tuotu maahan aiempaa enemmän posti-, paketti- ja rahtiliikenteessä. Rajoitusten lievennyttyä myös matkustajaliikenteessä on jälleen paljastunut enemmän tapauksia. Pimeän verkon eli darknetin kansainvälisten kauppapaikkojen suosio ja myyntimäärät ovat kasvaneet poikkeusolojen aikana huomattavasti. Huumausaineiden lisäksi sivustoilla on ollut tarjolla terveystuotteita ja suojarusteita.

Viranomaisien tehokas puuttuminen pimeän verkon kauppapaikkoihin on vaikuttanut huumausainetilanteeseen verkossa. Tulli takavarikoi joulukuussa 2020 huumeiden kauppasivusto Sipulimarketin verkkopalvelimen sisältöineen. Sipulimarketin kautta myytiin merkittäviä määriä huumausaineita ja muuta laitonta tavaraa. Se oli ainoa suomenkielinen Tor-verkossa toiminut huumausaineita myyvä varsinainen kauppapaikka sen jälkeen, kun Silkkitie suljettiin keväällä 2019. Myös huumausaineiden myyntiin erikoistunut pimeän verkon keskustelupalsta Torilauta lopetti sivustonsa marraskuussa 2020, kuten sen ylläpito oli etukäteen ilmoittanut.

Suomen verkkohuumekauppa seuraa kansainvälistä trendiä. Kun viranomaiset ovat puuttuneet isoihin kauppapaikkoihin, myyjät ovat siirtäneet toimintansa sosiaalisen median alustoille, suljettuihin ryhmiin ja vahvasti salattuihin pikaviestisovelluksiin.

Miljoonaluokan huumausainebisnestä Silkkitie- ja Sipulimarket-verkkosivustoilla

Tulli alkoi vuoden 2020 alussa tutkia laajaa törkeiden huumausainerikosten sarjaa, jossa huumausainekauppaa käytiin Tor-verkossa. Rikosvyyhti lähti purkautumaan, kun 1.3.2019 suljetulta Silkkitie-sivustolta saatiin takavarikoitua dataa.

Liikemies toimi asiakaspalvelijana Silkkitie-sivustolla

Esitutkinnassa selvitettiin, että pääkaupunkiseudulla asuva 34-vuotias liikemies aloitti huumausainekaupan Silkkitie-sivustolla vuonna 2014. Hän toimi sivustolla myyjäprofiililla "Sensitivity" vuoteen 2016 saakka. Mies käytti huumeiden jakelussa postia ja toimitti isoja tilauksia, jotka oli piilotettu maastokätköihin. Hänen epäillään myös toimineen Silkkitie-sivuston eräänlaisena asiakaspalvelijana, joka avusti "Kapteeni"-nimimerkillä tunnettua sivuston ylläpitäjää. Tämän takia epäillyn rooli rikoksissa oli merkittävämpi kuin huumausainekauppiaalla tavallisesti. Esitutkinnan mukaan liikemies organisoi vuosina 2014–2020 Suomeen kymmeniä kiloja erilaisia huumausaineita, joita välitettiin sadoille henkilöille pääasiassa Suomeen. Silkkitien lisäksi huumausainekauppaa käytiin halvemmilla hinnoilla Dream Market -sivustolla, joka on lopettanut toimintansa.

Rahakuriiri jäi kiinni Saksan tullissa

Vuonna 2018 liikemiehen huumausainebisnes laajeni ja rikoskumppaniksi tuli 40-vuotias muusikkomies. Tuolloin huumausainekauppaa hoidettiin Silkkitiellä kahdella uudella myyjäprofiililla, "Express 24/7" ja "Vauhtitonttu". Vuonna 2019 huumausaineiden myynti jatkui Sipulimarket-sivustolla ainakin kolmella eri myyjäprofiililla: "Express 24/7", "Douppikauppa" ja "Burgerking".

Esitutkinnassa on selvitetty, että kaksikko hankki huumausaineet Hollannista, jonne rahaa toimitettiin useita kertoja. Suurin yksittäinen huumausaineiden ostamiseen käytetty summa oli noin 100 000 euroa. Viimeisin rahantoimitus helmikuussa 2020 epäonnistui, kun Saksan tulli takavarikoi rahakuriirina toimineen muusikon autosta yli 84 000 euroa käteistä. Kuulustelussa epäilty on kertonut, että tarkoituksena oli ostaa kokaiinia, jota olisi takavarikoidun käteisen summalla saatu

yli 2 kiloa. Esitutkinnan mukaan huumausaineet ostettiin yleensä käteisellä tai bitcoineilla liikemiehen hollantilaiselta kontaktilta, minkä jälkeen ne salakuljetettiin Suomeen pikarahtilähetyksinä.

Salakuljetettuja huumausaineita säilytettiin vuokratuilla varastoilla Helsingissä, ja ne käsiteltiin myyntikuntoon toisten henkilöiden nimiin vuokratuissa asunnoissa. Paljastumisriskin pienentämiseksi myyjä ja ostaja viestivät toisilleen käyttämällä PGP-salausta tai reitittämällä viestit salausta tukevien sovellusten kautta. Myös tilausten ja maksuliikenteen hallinnointiin käytetyt tietokoneet kryptattiin. Toiminnan suunnitelmallisuutta kuvaa hyvin myös se, että eri puolilta Suomea tilattujen huumausaineiden lähettämistä varten palkattiin erityisiä postittajia, jotta postitustoimintaa ei voitaisi yhdistää päätekijöihin. Lisäksi pääepäilty kehitti yhdessä it-alan ammattilaisen kanssa bitcoin-maksuliikenteen sekoittajaohjelmistoa, jonka työnimi oli "Karuselli". Sovellusta ei kuitenkaan ehditty saattaa markkinoille.

Miljoonan euron rikoshyöty

Esitutkinnassa on selvinnyt, että ostajille välitettiin pääosin Tor-verkon kautta ainakin 20 kiloa 30–55-prosenttista amfetamiinia, 10 kiloa kidemäistä MDMA:ta, tuhansia ekstaasitabletteja, noin 500 grammaa heroiinia, satoja grammoja kokaiinia, noin 100 grammaa metamfetamiinia ja noin 4 kiloa kannabista.

Huumausainekaupalla ehdittiin saada rikoshyötyä noin miljoona euroa, josta Tulli onnistui takavarikoimaan käteisenä rahana noin 100 000 euroa. Lisäksi epäiltynä rikoshyötynä takavarikoitiin 12 000 euron arvosta bitcoineja ja jonkin verran muuta epäiltyjen omaisuutta.

Takavarikkoon 400 000 euron arvosta huumausaineita

Tulli takavarikoi kesällä 2020 pääepäillyn rikoskumppanina toimineen muusikon asunnosta suuren määrän erilaisia huumausaineita. Eniten takavarikoitiin ekstaasitabletteja, yhteensä 18 990 kappaletta. Asunnosta saatiin takavarikkoon myös 280 grammaa kidemäistä MDMA:ta ja vähäisiä määriä muita myynnissä olleita huumausaineita. Takavarikoiduista huumausaineista

olisi saatu yli 20 000 käyttöannosta, ja niiden yhteenlaskettu katukauppa-arvo on arviolta 400 000 euroa.

Tulli on laskenut, että tutkituissa rikoksissa Silkkitie-sivustolla myytiin huumeita kaikkiaan 7 715 kertaa. Myös Sipulimarket- ja Dream Market -sivustoilla välitettiin huomattava määrä huumausaineita, mutta aineiden ja myyntitapah- tumien tarkkoja lukumääriä ei pystytty selvittämään. Huumausainekaupan laajuutta kuvaa hyvin se, että eteenpäin myydyistä huumausai- neista on saatu arviolta 280 000 käyttöannosta.

Kannabiskasvien tuotto yli oikeuskäytännön tuottoarvion

Pääepäily oli saanut vuonna 2017 ehdonalaisen tuomion aiemmasta törkeästä huumausaineri- koksista, jota Tulli oli tutkinut. Esitutkinnassa selvisi, että hän oli pian tutkintavankeudesta vapauduttuaan paitsi jatkanut huumausainekaup- paa Tor-verkossa myös ryhtynyt kasvattamaan kannabisviljelmää kolmen muun miehen kanssa, joita on myös kuultu epäiltyinä. Marihuanaa ehdittiin välittää eteenpäin lähes 15 kiloa, ennen kuin miehet otettiin kiinni.

Oikeuskäytännössä on yleisesti pidetty yhden kannabiskasvin kukinnon tuottoarviona keskimäärin 25 grammaa. Viljelmiltä onnistut- tiin kuitenkin saamaan moninkertainen määrä kukintoa, yhdestä kasvista parhaimmillaan noin 200 grammaa. Valitut lajikkeet olivat tuottoisia, ja kasvatusolosuhteet oli optimoitu mahdollisim- man suotuisiksi. Nähtäväksi jää, vaikuttaako Tullin tutkinnassa hankittu selvitys siihen, mikä oikeus- käytännössä arvioidaan yhden kannabiskasvin tuotoksi jatkossa.

Käräjäoikeus käsittelee asiaa vuonna 2021

Tulli tutki tapausta törkeinä huumausainerikok- sina, huumausainerikoksina ja lääkerikoksena. Tutkinnan aikana epäiltyinä kuultiin kahtatoista henkilöä, joista viisi oli vangittuna. Pääepäilyyn lisäksi vain osalla epäillyistä on aiempaa taustaa huumausainerikoksista.

Rikoskokonaisuuden esitutkintapöytäkirjat on lähetetty syyteharkintaan Etelä-Suomen syyttä- jänvirastoon, ja syytteitä käsittelee Helsingin kärä- jäoikeus. Syyttäjä haki tammikuussa 2021 liike- miehelle ja hänen oikeana kätenään toimineelle muusikolle pitkiä, ehdottomia vankeustuomioita.

Kidemäinen MDMA.

Laaja kansainvälinen huumausaineiden salakuljetus

Tullin tutkinnan Helsingin yksikkö tutki vuosina 2019 ja 2020 kansainvälistä rikoskokonaisuutta, jossa monia eri huumausaineita salakuljetettiin Suomeen. Tullin esitutkinnassa selvitettiin useita huumausaineiden maahantuontiin, levittämiseen ja hallussapitoon liittyviä törkeitä ja tavanomaisia huumausainerikoksia. Näistä on ollut epäiltyinä Suomessa yli 30 henkilöä.

Rikosten takana oli rikollisorganisaatio, joka koostui useiden maiden kansalaisista. Toimintaa johdettiin ulkomailta. Esitutkinnan perusteella Suomeen salakuljetettiin yhteensä noin 138 000 Subutex-tablettia, 50 000 ekstaasitablettia, 31 kiloa amfetamiinia, 12 kiloa marihuanaa ja 750 grammaa kokaiinia. Lisäksi organisaation hallusta takavarikoitiin noin 400 000 euroa käteistä rahaa.

Esitutkinnan perusteella Suomeen salakuljetettujen huumausaine-erien katukauppa-arvo on yli

7,1 miljoonaa euroa. Takavarikoitujen ja levitykseen päässeiden ainemäärien suuruutta kuvaa se, että niistä olisi saatu vähintään 937 000 katukauppapahvuista huumausaineiden käyttöannosta.

Järjestäytynyttä toimintaa

Rikollisorganisaation jäljille päästiin talvella 2020, kun Suomeen saapuneesta pikarahtilähetyksestä takavarikoitiin noin kuusi kiloa marihuanaa. Varsin pian esitutkinnassa saatiin selville, että Suomessa oli hankittu kerrostaloasuntoja huumausaineiden varastointia ja levitystä varten. Huhtikuussa 2020 Helsingissä takavarikoitiin henkilöautosta sekä asuinhuoneistosta 39 000 ekstaasitablettia, 18 000 Subutex-tablettia ja viisi kiloa amfetamiinia. Elokuussa 2020 takavarikoitiin Vantaalla sijaitsevasta asunnosta 30 000 Subutex-tablettia, 11 kiloa amfetamiinia, 500 grammaa

Amfetamiinia ja ekstaasitabletteja.

Vantaalla sijaitsevasta asunnosta takavarikoitiin 100 000 euroa käteistä.

kokaiinia sekä 100 000 euroa käteistä. Huumausaineet ja käteinen raha oli kätkeyty asunnon rakenteisiin.

Huumausaineet kuljetettiin Suomeen kaupallisen tavaraliikenteen rakenteita hyväksi käyttäen. Organisaatio oli järjestäytynyt niin, että jokaisella henkilöllä oli oma rooli asioiden hoitamisessa. Osa raskaan liikenteen kuljettajista vastasi huumausaineiden maahantuonnista ja osa käteisen rahan viennistä ulkomaille. Huumausaineiden varastointi oli annettu eri henkilöiden tehtäväksi kuin varsinainen levitystoiminta. Osa henkilöistä taas hankki organisaation käyttöön ajoneuvoja ja huumausaineiden varastointiin soveltuvia asuntoja.

Huumausaineista saatu rikoshyöty eli myynnistä saatu käteinen raha kuljetettiin Baltian maihin kaupallisen tavaraliikenteen mukana. Heinäkuussa 2020 takavarikoitiin raskaan liikenteen kuljettajan hallusta noin 285 000 euroa käteistä

rahaa, joka oli kätkeyty ajoneuvosta löytyneen äänentoistojärjestelmän sisään.

Sakkoja ja vankeusrangaistuksia

Tulli teki tapauksen tutkinnassa tiivistä yhteistyötä muiden Suomen viranomaisten, muun muassa Helsingin poliisilaitoksen kanssa. Myös kansainvälisellä viranomaisyhteistyöllä oli ratkaiseva rooli operaation onnistumisessa.

Osa rikoskokonaisuuteen liittyvistä esitutkinnoista on vielä kesken. Helmikuuhun 2021 mennessä Helsingin käräjäoikeus on antanut epäillyille tuomioita, jotka vaihtelevat sakkorangaistuksista pitkiin ehdottomiin vankeusrangaistuksiin.

Kannabistuotteet työllistivät Tullilaboratoriota

Vuonna 2020 Tullilaboratoriossa tutkittiin noin 5 000 näytettä, jotka liittyivät epäilyihin tullirikoksiin. Valtaosa laboratorioon lähetetyistä näytteistä oli peräisin Postitullista, ja ne olivat tutkittavana keskimäärin 30 vuorokautta. Näytteistä 28 % osoittautui tutkimuksissa huumausaineeksi, 28 % lääkkeiksi ja 11 % dopingaineiksi. Lisäksi 9 % sisälsi muita kuluttajamarkkinoilla kiellettyjä aineita. Yleisin tutkituista näytteistä todettu aine oli kannabis (463 näytettä). Seuraavaksi yleisimpiä näytteistä löydettyjä aineita olivat amfetamiini (214 näytettä), MDMA (158 näytettä), 3-MMC (86 näytettä) ja LSD (83 näytettä).

Uusia, vielä luokittelemattomia huumaavia aineita todettiin vain kymmenen, vaikka viimeisten viiden vuoden aikana niitä on todettu vuosittain noin 30. Uusia huumaavia aineita onkin viime aikoina saatu tehokkaasti luokiteltua huumausaineiksi huumausainelaisissa. Laboratoriotutkimuk-

siin lähetetyistä näytteistä vain 27 sisälsi jotakin luokittelematonta huumaavaa ainetta.

Uusia CBD-tuotteita

Kannabis on ollut pitkään yksi yleisimmin käytetyistä huumausaineista Euroopassa. Myös Tullilaboratorion tutkimuksissa se on ollut vuosikausia selkeästi yleisin huumausaine. Euroopan unionin huumeseurantakeskus EMCDDA:n raportin mukaan vuonna 2018 yli puolet rikoksista, jotka liittyivät huumausaineiden käyttöön ja hallussapitoon, koskivat kannabista. Vuonna 2018 kannabista ilmoitti käyttäneensä 24,7 miljoonaa Euroopan unionin kansalaista.

Aivan viime vuosiin asti Tullin takavarikoima kannabis on ollut pääsääntöisesti joko marihuana eli kasvin kukintoa tai hasista eli kasvihartsia. Laboratorion analyyseissa on tutkittu erityisesti

Tullilaboratorio tutki yhteensä 150 näytettä ns. CBD-tuotteita, kuten kannabisteetä, iholle tarkoitettuja tuotteita, nuuskan kaltaisia tuotteita, sähkö tupakkaliuoksia, laastareita, kapseleita, hammastahnoja ja öljyjä.

tetrahydrokannabinolia (THC), joka on huumausainetta ominaisuuksiltaan merkittävin yhdiste kannabiksessa. Perinteisissä kannabistuotteissa THC-pitoisuus on useita tai jopa kymmeniä prosentteja. Kannabistuotteiden markkinat ovat kuitenkin murroksessa. Tällä hetkellä noin viisi prosenttia Tullilaboratorion rikosnäytteistä on kannabistuotteita, joissa THC-pitoisuus on alle 0,2 prosenttia. Näiden tuotteiden tunnusomaisin aine on THC:n sijaan kannabidioli (CBD).

Alhaisenkin THC-pitoisuuden pystyy herkillä analyysilaitteilla tunnistamaan, mutta on mietit-

tävä, onko pienien pitoisuuksien tutkiminen enää tarkoituksenmukaista. Joissakin EU-maissa huumausaineiksi luokitellaan vain sellaiset kannabistuotteet, joiden THC-pitoisuus ylittää tietyn rajan. Suomessa tällaista rajaa ei ole vielä asetettu. Tullilaboratoriossa seurataan kiinnostuneina, miten tilanne kehittyy. Vielä ei tiedetä, ovatko laboratoriot vuonna 2020 työllistäneet kannabistuotteet tulevaisuudessakin huumeita vai ovatko ne lääkkeitä, elintarvikkeita tai kenties tupakkaan rinnastettavia tuotteita.

CBD-öljyn salakuljetus ja myynti

Tulli on selvittänyt rikoskokonaisuutta, jossa CBD-öljyä on osakeyhtiötä hyväksikäyttäen tuotu maahan ja myyty kuluttajille. Esitutinnan perusteella Suomeen salakuljetettiin vuoden 2019 aikana noin 10 000 kappaletta 10 millilitran pulloa kannabidioliöljyä (CBD), joka tässä tapauksessa luokiteltiin huumausaineeksi sen sisältämän THC:n perusteella. CBD-öljyä myytiin Suomessa asuville yksityishenkilöille puhelinmyyntinä.

Esitutinnassa on selvinnyt, että CBD-öljyä oli hankittu Gibraltarilta ja Hollannista. Öljyt oli välivarastoitu pakkaamista varten Virossa ennen kuin ne toimitettiin Suomeen. Kokonaisuutta on tutkittu rikosnimikkeillä huumausainerikos, salakuljetus, lääkerikos, kirjanpitorikos, väärennys sekä törkeä rahanpesu.

Helsinkiläisyhtiö myi CBD-öljyä omalla kaupanimellään

Laiton toiminta paljastui tullivalvonnassa Helsingissä syyskuussa 2019, kun rikoksesta epäilty saapui Virossa Suomeen ja hänet otettiin tullitarkastukseen. Tarkastuksessa epäillyn ajoneuvosta löytyi useita kymmeniä kirjekuoriin pakattuja CBD-öljypulloja laskuineen. Kirjeiden lähettäjäksi ja CBD-öljyn laskuttajaksi oli merkitty Helsinkiin sijoitautunut yhtiö, jonka kaupanimellä öljyä myytiin.

CBD-öljyä maahantuoneen henkilön lisäksi huumausainerikoksesta epäillään kahta muuta henkilöä. Esitutinnan perusteella on syytä epäillä, että kaikilla epäillyillä on ollut oma roolinsa CBD-öljyn hankinnassa, maahantuonnissa sekä markkinoinnissa kuluttaja-asiakkaille.

Rikoshyötyä 185 000 euron arvosta

Esitutinnassa on takavarikoitu yhtiön pankkitilin varoja ja määrätty käräjäoikeuden päätöksellä vakuustakavarikkoon yli 100 000 euron arvosta epäillyn omaisuutta. Lisäksi on takavarikoitu useita satoja CBD-öljypulloja, jotka olivat saapuneet Postiin asiakaspalautuksina. Tullilaboratorion lausuntojen mukaan kaikissa tutkituissa CBD-öljypulloissa havaittiin vähäisiä määriä tetrahydrokannabinolia (THC), joka on luokiteltu huumausaineeksi.

CBD-öljyjen hankinnasta ja rikoksilla saatujen varojen siirtämisestä on esitutinnassa saatu tietoja kansainvälisillä oikeusapuilla Virossa, Hollannista ja Gibraltarilta. Tutkinnassa on tehty yhteistyötä myös Tullilaboratorion, Fimean ja Ruokaviraston kanssa.

Rikoshyödyksi on esitutinnassa katsottu suoritukset, jotka asiakkaat ovat ostamastaan CBD-öljystä maksaneet yhtiön tilille, yhteensä noin 185 000 euroa. Yhtiön laskutusjärjestelmän tietojen mukaan asiakkaita on kuitenkin laskutettu CBD-öljyistä noin 250 000 euroa. Rikoshyötyä on siirretty muun muassa epäillyn hallinnoiman virolaisen yhtiön pankkitilille ja sitä kautta edelleen rikoksesta epäillyille. Noin 20 000 euroa rikoshyötyä on myös siirretty epäillyn lähipiiriin kuuluvan henkilön pankkitilille. Tätä on esitutinnassa selvitetty törkeänä rahanpesuna. Tapaus on syyteharkinnassa.

Kauttakuljetuksen väärinkäyttö

Tullin asiakirjojen mukaan Suomen kautta on viime vuosien aikana viety Venäjälle tuhansia kiloja kauttakuljetuksessa olevia lääkkeitä. Tulli on tutkinut tapauksia, joissa kauttakuljetuksella on yritetty peittää lääke- ja dopingaineiden salakuljetusta Euroopan unioniin. EU:hun on tuotu Aasian maista aineita, jotka on ilmoitettu vietäviksi Venäjälle. Epäillään kuitenkin, että suuria määriä niitä on jäänyt EU:n alueelle eri maihin.

Suomi keskeinen kauttakuljetusmaa

Kauttakuljetuksessa tavarat saapuvat EU:n alueelle, mutta ne kuljetetaan sieltä EU:n ulkopuolelle joko suoraan, toisen EU-valtion kautta tai tullivarastoinnin jälkeen. Kauttakuljetuksen ajan tavarat ovat tullivalvonnassa. Suomella on kauttakuljetuksessa keskeinen asema muun muassa Helsinki-Vantaan lentoaseman vuoksi, sillä hyvät lentoyhteydet esimerkiksi Aasian maista Suomeen vaikuttavat siihen, että Suomen kautta kuljetetaan paljon tavaraa EU:n ulkopuolelle.

Tullin havaintojen mukaan kauttakuljetuksessa olevia lääkkeitä siirretään eri maiden ja eri maissa sijaitsevien tullivarastojen välillä, kunnes ne häivytetään kauttakuljetuksesta. Sen jälkeen ne todennäköisesti jäävät levitykseen EU:n laittomille markkinoille. Kauttakuljetusta voidaan käyttää hyväksi myös niin, että tavarat ilmoitetaan poistuneeksi EU:n alueelta, vaikka ne tosiasiasa jäävät EU:hun. Usein kauttakuljetus EU:n kautta noudattaa tiettyä reittiä, ja tulli-ilmoituksessa saattaa olla väärä tavarankuvaus, josta ei voi päätellä lähetyksen sisältävän lääkkeitä tai muita rajoitettuja tai kiellettyjä tavaroita.

Useita rikosepäilyjä

Viime vuosien aikana Tulli on tehnyt useita esitutkintoja, joissa epäillään, että suuria määriä lääkkeitä ja dopingaineita on tuotu ja varastoitu laittomasti Suomessa tai muualla EU:n alueella. On syytä epäillä, että näissä tapauksissa kauttakuljetusta on käytetty hyväksi laittomasti ja vastoin sääntelyn tarkoittamaa tapaa. Tutkinnoissa on havaittu lääkkeiden olleen usein lääkeväärennöksiä.

Epäillyissä rikostapauksissa yhdelläkään tullivarastolla ei ole ollut lääkelain edellyttämää lääketukkukauppalupaa. Lääkkeiden tukkukauppaa saa lääkelain mukaan harjoittaa vain Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean luvalla.

Tullin tutkimissa tapauksissa kuljetusketjut lähtömaasta vastaanottajamaahan ovat olleet epäselviä eikä lähetysten todellisia tietoja ole ollut välttämättä saatavilla. Lääkkeiden kuljetusketju on yksityiskohtaisesti säänneltyä, ja lailliset toimijat ovat toimilupamenettelyjen johdosta viranomaisvalvonnassa. Lääkkeiden kuljetusketju voi käsittää useita kuljetusvälineitä ja kuljetuksia eri valtioiden alueilla. Lähetysten lyhytaikainen säilytys rahtiterminaalissa tai vastaavassa on mahdollista logistisin perustein lähetyksen siirtämiseksi seuraavaan kuljetusvälineeseen. Koko kuljetusketjun ajan lähettäjänä ja vastaanottajana asiakirjoissa on kaikissa tapauksissa oltava laillinen lääkealan toimija. Lähettäjä tai vastaanottaja eivät saa muuttua kuljetusketjun aikana.

Lääkeväärennösten poistaminen markkinoilta tärkeää

Yhteiskunnan suojaamiseksi ja kansanterveyden turvaamiseksi Suomessa ja koko EU:n alueella on tärkeää saada lääkeväärennökset pois laittomilta markkinoilta sekä laittomat toimijat rikosvastuuseen. Lisäksi tällaisten lääkkeiden levitys suurina määrinä vahingoittaa laillisia markkinoita sekä alalla laillisesti toimivia yrityksiä. Tulli kiinnittää jatkossakin erityistä huomiota kauttakuljetuksen tavaravirtoihin.

Nikotiinivalmiste on yleistynyt nuuskan korvikkeena

Koronapandemian aikana yksi tullirikollisuuden merkittävimpiä uusia ilmiöitä on ollut nikotiinivalmisteen suosio. Käyttöannoksittain pieniin pusseihin pakattu nikotiinivalmiste luokitellaan Suomessa lääkeaineeksi. Tullin kirjaamissa lääkerikoksissa nikotiinipussit ovat olleet korona-aikana ylivoimaisesti yleisin yksittäinen takavari-koitu tuote. Nikotiinipusseja käytetään nuuskan tapaan suussa, mutta ne eivät sisällä lainkaan varsinaista tupakkakasvia. Sen sijaan sidosaineeseen keinotekoisesti lisätyn nikotiinin määrä on usein huomattavasti korkeampi kuin nuuskassa.

Nikotiinivalmisteet, jotka sisältävät enintään 4 mg nikotiinia yhtä annosta kohden, määritellään Suomessa itsehoitolääkkeiksi, kun taas yli 4 mg nikotiinia sisältävät tuotteet ovat reseptilääkevalmisteita. Perinteinen tupakkanuuska sisältää 8–22 mg nikotiinia grammaa kohden, mutta vahvimmissa ulkomailta tilatuissa nikotiinipusseissa pitoisuus on jopa 280 mg. Yli 4 mg nikotiinia sisältäviä tuotteita ei saa tuoda maahan eikä tilata postitse ilman voimassa olevaa tuontilupaa kuten reseptiä. Jos nikotiinipitoisuus ylittyy, on kyseessä laitton tuonti ja lääkerikos.

Nikotiinivalmistelle omat markkinat

Nikotiinivalmistetta alettiin tilata Suomeen perinteisen nuuskan korvikkeeksi, kun maaliskuussa 2020 voimaan tulleet matkustusrajoitukset hankaloittivat nuuskan maahantuontia. Tämän jälkeen Tullin posti- ja kuriiriliikenteestä takavarikoimien nikotiinipussien määrä on noussut tuntu-vasti. Lähetykset ovat pääosin tulleet Ruotsista ja jonkin verran myös Liettuasta. Takavarikat ovat olleet melko pieniä, tyypillisesti 10–20 rasiaa. Nikotiinivalmistetta on havaittu satunnaisesti myös matkustajatuontina Haaparannasta ja laivaliikenteessä Virossa. Koska nikotiinipussit eivät sisällä tupakkakasvia, EU:n tupakkadirektiivi ei koske niitä. Nikotiinipusseja myydään yli kymmenessä EU-maassa, ja esimerkiksi Tallinnassa niitä voi ostaa 200 myyntipisteestä.

Nikotiinivalmisteen takavarikkomäärä kääntyi hienoiseen laskuun syksyllä 2020, kun matkustusrajoituksia purettiin ja henkilöliikenne alkoi kasvaa. Loppuvuonna nuuskan haku pohjoisen maarajan yli Ruotsista vilkastui, ja nuuskaa on taas enemmän saatavilla Suomen markkinoilla. Nikotiinipusseja tilataan kuitenkin edelleen runsaasti. Tämä viittaa siihen, että nikotiinivalmistelle on alkanut muodostua omat markkinansa eikä se ole enää pelkkä nuuskan korvike. Nikotiinipussit on pakattu nuuskarasioita muistuttaviin pakkauksiin, ja tuotetta markkinoidaan sosiaalisessa mediassa vahvana tupakattomana nikotiininuuskana. Mainostus kohdistetaan erityisesti nuorille ja naisille.

Tullilaboratorion tutkimusten mukaan nikotiinivalmistetta on saatavilla useaa eri makua ja vahvuutta. Valmisteissa on havaittu epätasalaatuisuutta: pitoisuudet poikkeavat usein siitä, mitä pakkauselosteessa tai kauppapaikan tiedoissa on ilmoitettu. Tullilaboratoriossa tutkittujen valmisteiden nikotiinipitoisuus on ylittänyt 4 mg:n rajan, joten niiden maahantuontiin olisi vaadittu resepti. Jossain Suomeen tilatuissa valmisteissa on ollut nikotiinia jopa yli 50 mg, mikä muodostaa terveysriskin valmisteen käyttäjälle.

Nuuskan salakuljetus – törkeä veropetos

Tullin rikostutkinta selvitti vuonna 2019 helsinkiläismiehen laajamittaista nuuskan salakuljetusta ja siihen liittyvää törkeää veropetosta. Tapausta tutkittiin yhdessä Helsingin poliisilaitoksen kanssa, joka selvitti törkeää huumausainerikosta, josta miestä myös epäiltiin.

Esitutkinta sai alkunsa vuoden 2019 kesäkuussa, kun poliisin partio pysäytti Keravalla miehen kuljettaman henkilöauton, jossa oli yhteensä 67 kiloa erimerkkisiä nuuskarasioita. Nuuskan lisäksi autosta takavarikoitiin kaksi kiloa nikotiinipusseja, jotka olisivat vaatineet reseptin. Poliisi takavarikoi nuuskat sekä nikotiinipussit ja otti miehen kiinni asian selvittämiseksi. Kuulustelun jälkeen mies päästettiin vapaaksi.

Useita salakuljetusmatkoja

Tulli jatkoi asian tutkintaa miehen ollessa vapaana. Tutkinnan perusteella oli syytä epäillä, että mies oli aloittanut nuuskan salakuljetuksen

Nuuskakätkö auton vararengaskotelossa.

jo edellisenä vuonna ja että nuuskan salakuljetusmatkoja oli ollut useita ennen kesäkuun takavarikkoa. Tutkinnan edetessä ilmeni viitteitä siitä, että mies jatkaisi edelleen nuuskan salakuljetusta.

Tulli kohdisti mieheen tarkkailua tämän saapumista elokuussa Haaparannasta Tornioon henkilöautolla. Rajan ylitti samanaikaisesti toinenkin henkilöauto, jota kuljetti miehen ystävä. He olivat yhdessä tulleet Helsingistä pohjoiseen. Kumpikin henkilöauto suunnisti Tornion Lapin lounaisosaan Tervolaan, jossa autot pysähtyivät omakotitalon pihalle. Pihalla oli myös pakettiauto, jonka miehet olivat aiemmin ajaneet Etelä-Suomesta.

Kun Tullin partiot saapuivat pihaan suorittaakseen autoihin paikanetsinnät, helsinkiläismies lukittautui ajamaansa henkilöautoon. Mies kaasutti pois paikalta, vaikka tulliviranomaiset kehottivat häntä astumaan ulos autosta. Tästä alkoi usean tunnin kestänyt takaa-ajo. Pakomatalla mies aiheutti kolarin. Kun Tulli yritti pysäyttää hänet, mies jarrutti voimakkaasti ja ohjasi autonsa metsään. Sen jälkeen hän jatkoi pako- matkaansa jalkaisin.

Pitkän etsinnän jälkeen mies tavoitettiin ja pidätettiin. Myös miehen ystävä otettiin kiinni omakotitalon pihalla. Miesten henkilöautoista takavarikoitiin nuuskaa yhteensä yli 112 kiloa. Saman päivän aikana poliisi takavarikoi osana omaa tutkintaansa näiltä miehiltä suuren määrän erilaisia huumausaineita.

Lähes 340 000 euron veropetos

Esitutkinnan aikana saatiin selvitettyä, että nuuskaa oli tuotu laittomasti maahan 17 kertaa, ja kokonaismääräksi epäiltiin yhteensä 914 kiloa. Miehen epäiltiin toiminnallaan välttäneen valmisteveroja lähes 340 000 euroa.

Helsingin kärjäoikeus tuomitsi miehen 27.11.2020 törkeästä veropetoksesta ja salakuljetuksesta. Miehen ystävä tuomittiin avunannosta törkeään veropetokseen ja salakuljetukseen. Myös tervolalaisen omakotitalon omistaja sai tuomion avunannosta törkeään veropetokseen ja salakuljetukseen. Lisäksi nuuskan ostajia tuomittiin laittomasta tuontitavaraan ryhtymisestä.

Kaasuaseita postitse Euroopasta

Elokuussa 2020 Meritulli tarkasti Tšekistä tulleen pikakuriiryityksen paketin Turussa. Lähetyksestä paljastui muun muassa kaasua ja 400 millilitran kaasusumutin, joka oli kymmenen tavallisen kaasusumuttimen kokoinen. Kaasuase luokitellaan ampuma-aselain mukaan ampuma-aseeksi, ja sekä kaasua että kaasusumuttimen hallussapito ja maahantuonti vaativat viranomaisluvan. Lähetysten vastaanottajalla ei ollut asianmukaisia lupia, joten Tulli aloitti esitutkinnan epäilyistä ampuma-aserikoksesta. Kun lähettäjää selvitettiin tarkemmin, kävi ilmi, että tšekkiläinen verkko-kauppa oli vuoden 2020 aikana lähettänyt kymmeniä aselähetyksiä eri puolille Suomea. Alettiin epäillä, että vastaavia lähetyksiä saapuu maahan myöhemmin lisää.

Isoja asetakavarikkoja

Tulli takavarikoi elokuun 2020 ja tammikuun 2021 välisenä aikana postilähetyksistä lähemmäs 100 kaasua tai niin kutsuttua starttipistoolia. Lähetykset saapuivat pääasiassa Tšekistä, Puolasta ja Sloveniasta. Ampuma-aseita olivat tilanneet eri puolella Suomea asuvat henkilöt, joilla ei ollut lupaa niiden maahantuontiin. Myös starttipistoolin eli paukkupatruunoiden ampumiseen tarkoitettujen esineiden hallussapito ja maahantuonti vaativat aseluvan, jos sen muuntamista toimivaksi ampuma-aseeksi ei ole tietyin teknisin keinoin estetty. Rikokset ovat tutkittavana alueellisissa tutkintayksiköissä.

Takavarikoitu starttipistooli, jolla voi ampua kaasupatruunoita.

Vuonna 2020 Tulli paljasti yhden historiansa suurimmista kaasuseiden luvattomista maahantuonti- ja levitystoimintajutuista. Vuoden 2020 huhtikuun ja elokuun välisenä aikana maahan tuotiin kaikkiaan 39 kaasusetta. Kaasuseiden maahantuonnista ja välittämisestä pääosin Torverkossa epäillään nuorta miestä. Moni ostaja oli ollut kiinnostunut kaasuseiden rakenteesta ja niiden muuntamisesta. Muuntamisen jälkeen kaasuseita olisi voitu käyttää niin sanottujen oikeiden ampuma-aseiden tapaan niin, että ne olisivat olleet hengelle ja terveydelle vaarallisia. Kotietsinnän yhteydessä Tulli takavarikoi epäillyn hallusta yhteensä 12 kaasusetta. Epäily on myöntänyt teon, mutta on kiistänyt tienneensä kaasuseiden olevan luvanvaraisia. Henkilöä epäillään törkeästä ampuma-aserikoksesta. Tapauksen esitutkinta on vielä kesken.

Toisen ison kaasuseiden maahantuonti-, muuntamis- ja levitystoiminnan jäljille päästiin syyskuussa 2020, kun Tulli suoritti etsinnän erään takavarikoidun kaasuselähetysten vastaanottajan kiinteistöön. Vastaanottajan luota takavarikoitiin yli kymmenen kaasusetta, satoja erilaisia luvanvaraisia patruunoita sekä itse tehty putkihaulikko. Kiinteistöstä paljastui lisäksi niin sanottu

asepän verstaas, joka sisälsi muun muassa pylväsporakoneen, joka oli tarkoitettu kaasuseiden piipussa olevien teknisten esteiden poraamiseen. Sen vieressä oli kaasuse kiinnitettynä ruuvi-penkkiin. Lisäksi löytyi muutaman kymmenen kannabiskasvin viljelmä kasvatuslamppuineen ja kastelujärjestelmineen. Tapaus on esitutkinnassa muun muassa rikosnimikkeillä törkeä ampuma-aserikos ja huumausainerikos.

Rikollisten asevarustelu lisääntyy Suomessa

Rikollisten asevarustelu ei ole aiemmin juuri ulotunut Suomeen, mutta vuoden 2020 tapahtumat näyttävät muuttaneen tilannetta. Vaikuttaa siltä, että suomalaiset rikolliset ovat ryhtyneet varustautumaan yhä enemmän ja erilaisin keinoin. Rikollisten parissa työskentelevien turvallisuusviranomaisten on syytä kiinnittää tähän huomioita. Vuoden 2020 aikana paljastuneissa kaasuselähetyksissä hyvin tyypillinen kaasuseiden tilaaja on ollut henkilö, jolla on huumaus- ja väkivaltarikostaustaa. Tällaisten henkilöiden tarvetta saada haltuunsa ampuma-ase voidaan pitää huolestuttavana suuntauksena nyky-Suomessa.

Tullivalvonnan suuntaaminen pandemian aikana

Koska matkustajaliikenne vuonna 2020 väheni koronapandemian takia, Tulli suuntasi valvontaansa erityisesti kaupalliseen liikenteeseen, tavaralahetyksiin ja verkkokaupan ilmiöihin. Tarkastuskohteita valittiin analyysitoiminnan ja profiloinnin avulla. Kohteiden valinnassa ja tarkastuksissa käytettiin entistä enemmän myös tullikoiria sekä teknisiä apuvälineitä, kuten läpivalaisu- ja automatisoitua säteilyvalvontaa. Fyysisiä tarkastuksia tehtiin normaalien toimintamallien mukaisesti, mutta samalla panostettiin taktiseen, rakenteelliseen ja henkilökohtaiseen suojautumiseen. Lähialueiden tulleja on informoitu Suomen tullin toimista tavaraliikenteen sujuvoittamiseksi. Myös turvallisuus on huomioitu puolin ja toisin.

Viranomaisten yhteistyö maskien valvonnassa

Pandemian alkuvaiheessa pelättiin, että hengityssuojainten saatavuudesta voisi tulla ongelma. Lisäksi tiedettiin, että maskien valmistuksessa ja jakelussa on väärinkäytöksiä.

Keväällä Tulli aloitti henkilönsuojainten valvonnan yhteistyössä Fimean sekä aluehallintovirastojen kanssa. Valvonta yhdistää useita eri markkinavalvontaviranomaisia, koska vastuualueet ovat jakautuneet maskien käyttötarkoituksen mukaan. Fimean vastuulla on terveydenhuollon käyttöön tarkoitettujen maskien, kun taas STM ja AVIt valvovat ammattikäyttöön tarkoitettuja maskeja.

Koronakoiran koulutusta.

Tulli ja Tukes puolestaan valvovat kansanmaskeja. Maskien käyttötarkoitus määräytyy usein pelkääntään valmistajan ilmoituksen mukaan, ja siksi on ollut hankala tunnistaa, mikä viranomaisen on vastuussa valvonnasta.

Valvontaviranomaiset ovat järjestäneet yhteiskokouksia, joissa on pyritty löytämään tehokkaimmat valvontakeinot sekä tunnistamaan riskitekijät. Yhteisillä toimenpiteillä on pyritty turvaamaan maskien saatavuus sekä varmistamaan se, että maskit vastaavat käyttötarkoitustaan eivätkä ole vaarallisia.

Koronakoirien koulutus

Koronapandemian torjunnassa oli tarkoitus hyödyntää virka-apuna Tullin koiria. Koirat olisivat tunnistaneet koronavirusta kantavia henkilöitä maahan saapuvista matkustajavirroista, jotta viruksen kantajat voitaisiin ohjata terveydenhuollon jatkotoimenpiteisiin. Tartuntatautilakiin suunniteltiin muutosta, joka olisi antanut viranomaisille toimivaltuudet käyttää koiria tartuntatautilain virka-aputehtävissä.

Tulli varautui tartuntatautilain muutoksiin ja alkoi kouluttaa kahta omaa infektiokoiraa. Koulutus eteni hyvin, mutta se jouduttiin joulukuussa 2020 keskeyttämään, koska infektiokoirien käyttöä ei otettukaan mukaan tartuntatautilain muutosesitykseen.

Alkoholilähetysten verovalvonta

Matkustajaliikenteen pysähdyttyä myös verovalvonta kohdistettiin nimenomaan kaupalliseen liikenteeseen. Tulli tarkasti etenkin alkoholilähetystyksiä, jotka oli tilattu verkkokauppojen kautta toisista EU-maista. Vuoden 2020 aikana tarkastettiin 340 kaupallisen liikenteen alkoholilähetystä, joissa oli yhteensä 968 730 litraa alkoholijuomia. Näistä Tulli otti haltuun 12 lähetystä. Tarkastushavainnot on toimitettu Verohallinnolle veroharkintaa varten. Lisäksi valvottiin vähäiseksi käynnystä matkustajaliikennettä, josta ohjattiin veroharkintaan 206 alkoholilähetystä eli yhteensä 103 509 litraa alkoholijuomia.

Rikostilastot

Rikostilanne	2016	2017	2018	2019	2020
Tullin tietoon tulleet rikokset	9 581	9 409	8 943	7 835	6 641
Rikoksesta epäillyt					
Ulkomaalaiset yhteensä	3 216	2 902	2 919	2 856	2 121
Kaikki epäillyt yhteensä	8 950	8 525	8 222	7 520	6 216
Tullirikostorjunnan vaikuttavuus (milj. e)					
Takaisin saatu rikoshyöty	26,70	28,00	30,80	24,50	26,00
Takavarikoimatta jääneen tavaran arvo	197,40	5,03	4,17	21,49	19,58
Vältetyt verot	8,12	48,11	8,64	24,20	11,60
Yhteensä	232,22	81,14	43,61	70,19	57,18

Huumausainerikokset	2016	2017	2018	2019	2020
Törkeä huumausainerikos	254	271	281	389	272
Huumausainerikos	2 810	2 829	2 403	1 527	1 114
Huumausainerikoksen valmistelu	39	39	12	34	35
Huumausaineen käyttörikos	84	90	57	70	21
Yhteensä	3 187	3 229	2 753	2 020	1 442

Takavarikoidut huumausaineet	2016	2017	2018	2019	2020
Amfetamiini ja metamfetamiini (kg)	56,2	58,8	46,3	24,2	42,4
Hasis (kg)	67	675	34	47	0,7
Heroini (kg)	0,3	0,3	0,1	7,3	0,04
Khat (kg)	812	2 304	711	1 313	427
Kokaiini (kg)	8,6	3,5	8,2	32,9	10
Marihuana (kg)	25,4	115,2	199,9	255,6	280,4
Yhteensä (kg)	1 036	3 175	1 060	1 714	769
Takavarikoitu LSD (käyttöyksikköä)	14 143	4 950	6 039	3 671	1 699
Takavarikoitu ekstaasi (tabl.)	107 000	19 034	187 784	40 935	79 451
Takavarikoitu buprenorfiini (tabl.)	20 994	15 136	33 375	14 868	54 518

Lääkerikokset	2016	2017	2018	2019	2020
Lääkerikos	144	110	80	117	456
Lääkerikkomus	710	632	633	564	1 015
Yhteensä	854	742	713	681	1 471
Takavarikoidut lääkkeet (tabl.)	225 564	265 406	56 009	83 843	370 385

Dopingrikokset	2016	2017	2018	2019	2020
Törkeä dopingrikos	35	6	13	9	23
Dopingrikos	49	37	50	47	46
Lievä dopingrikos	160	186	167	150	169
Yhteensä	244	229	230	206	238
Takavarikoidut dopingaineet (tabl./ampullia)	28 188	121 301	587 445	298 326	34 678

Takavarikoitu nuuska (kg)	2016	2017	2018	2019	2020
Yhteensä	3 442	2 390	6 744	4 940	7 011

Haltuunotetut savukkeet (milj. kpl)	2016	2017	2018	2019	2020
Yhteensä	4,3	3	2,7	2,7	4,5

Alkoholirikokset	2016	2017	2018	2019	2020
Alkoholirikos	1	3	3	4	16
Alkoholirikkomus	0	0	4	1	1
Lievä alkoholirikos	606	339	358	321	88
Törkeä alkoholirikos	3	1	0	2	7
Yhteensä	610	343	365	328	112

Takavarikoitu alkoholi (l)	2016	2017	2018	2019	2020
Pirtu	32	6,5	210	0,5	4,4
Muut	425	1 051	2 320	1 272	11 732
Yhteensä	457	1 057,5	2 530	1 272,5	11 736

Ampuma-aserikokset	2016	2017	2018	2019	2020
Törkeä ampuma-aserikos	5	1	2	0	6
Ampuma-aserikos	28	22	31	33	103
Lievä ampuma-aserikos	129	96	143	146	66
Ampuma-aserikkomus	1	1	0	0	0
Yhteensä	163	120	176	179	175

Takavarikoidut aseet	2016	2017	2018	2019	2020
Kaasuaseet	187	96	127	187	506
Tuliaseet	31	16	20	45	28
Yhteensä	218	112	147	232	534

Veropetoset	2016	2017	2018	2019	2020
Törkeä veropetos	109	83	116	149	98
Veropetos	183	181	251	256	231
Lievä veropetos	622	822	927	957	588
Yhteensä	914	1 086	1 294	1 362	917

Tullirikostutkimukset

Lähde: Tullilaboratorio

Näytteet (kpl)	2020
Dopingaine	558
Huumausaine	1 423
Huumelääke	375
Kuluttajamarkkinoilta kielletty aine	464
Lääke	1 422
Luokittelematon huumaava aine	27
Muu rikosnäyte	116
Negatiivinen tulos	673
Yhteensä	5 058

tulli.fi

Ilmoita tullirikoksesta: vihjeet.tulli.fi

